

Українська історична біографістика

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

1. Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>третій (освітньо-науковий)</i>
Галузь знань	<i>03 Гуманітарні науки</i>
Спеціальність	<i>032 Історія та археологія</i>
Освітня програма	<i>Історія</i>
Статус дисципліни	<i>Вибіркова</i>
Форма навчання	<i>очна(денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>2 рік підготовки весняний семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>3,5 кредити ЄКТС/ 105 год (лекції – 24 год.; семінарські заняття – 22 год.; реферат – 10 год.; самостійна робота здобувача (СР) – 59 год.)</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Екзамен, модульна контрольна робота, реферат</i>
Розклад занять	<i>Лекції (що тижня починаючи з 1-го тижня), Семінарські заняття (що тижня, бажано з 3-го тижня) Розклад занять розміщено за посиланням https://rozklad.kpi.ua</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор: доцент., д.і.н., Тарнавський Ігор Станіславович, 204-90-23 ; Tarnavskiy.Ihor@iit.kpi.ua; Семінарські: доцент., д.і.н., Тарнавський Ігор Станіславович, 204-90-23 ; Tarnavskiy.Ihor@iit.kpi.ua</i>
Розміщення курсу	<i>Курси розміщені на дистанційній платформі «Сікорський» із застосуванням платформ Google classroom: vujnkh2</i>

2. Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Силабус навчальної дисципліни «*Українська історична біографістика*» розроблений на основі принципу конструктивного вирівнювання (constructive alignment), що дає змогу передбачити необхідні навчальні завдання та активності, які потрібні аспірантам для досягнення очікуваних результатів навчання, а потім спроектувати навчальний процес так, щоб максимально збільшити можливості здобувачів досягти бажаних результатів.

Предметом вивчення кредитного модуля «*Українська історична біографістика*» є дослідження теорії, методології, історіографії й історико-біографічної термінології, а також проблематики джерелознавства та визначення їхнього впливу на складання біографій та види біографічної продукції.

Мета навчальної дисципліни є:

- ознайомлення аспірантів із сучасним станом вивчення феномену біографії в культурі та соціальному бутті, а також із проблематикою біографічного підходу в сучасному гуманітарному знанні; на основі сучасних досягнень української та зарубіжної історіографії

через біографію, як історико-культурологічне явище, сформувати у здобувачів розуміння сутності історичних процесів, сприяти формуванню їхньої історичної свідомості. На основі цих знань вони мають набути низку **компетентностей** (здатностей):

ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу та оцінки сучасних наукових досягнень, системного наукового мислення на основі загального культурного кругозору та фахових компетентностей історика-дослідника
ЗК 3	Здатність проводити критичний аналіз, оцінку і синтез нових та складних ідей, синтезувати теоретичні знання (концепції) з результатами власних досліджень.
ЗК 5	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
ЗК 6	Здатність дотримуватись морально-етичних правил поведінки, етики досліджень, характерних для учасників академічного середовища, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях
ЗК 9	Здатність до саморозвитку та самовдосконалення
ФК 1	Здатність самостійно організовувати науково-дослідницьку діяльність, генерувати нові ідеї та аналітичні підходи при створенні власних дослідницьких програм і проєктів, використовуючи сучасні теорії, методи та інформаційно-комунікаційні технології
ФК 3	Здатність до критично-оцінювального ставлення до історичної спадщини попередніх поколінь дослідників, їх досвіду, а також результатів сучасних досліджень, виявлення й аргументованої критики фальсифікованих і псевдонаукових розробок за спеціальністю історія та археологія
ФК 4	Здатність до критично-оцінювального ставлення до різних типів історичних джерел, активного використання їх у власних наукових працях
ФК 6	Здатність забезпечувати високий рівень якості власних наукових та науково-методичних праць
ФК 7	Здатність визначати, науково обґрунтовувати та критично оцінювати перспективні наукові проблеми в рамках спеціальності історія та археологія й пропонувати шляхи їх вирішення

Програмні результати навчання:

ПРН 2	Уміти на основі знань шукати й верифікувати різнотипні джерела, формувати з них джерельну базу достатню для вирішення конкретних дослідницьких завдань
ПРН 3	Знати й уміти використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології у практиці наукового дослідження та в освітньо-педагогічній діяльності
ПРН 9	Знати основи етики досліджень та принципів академічної доброчесності в науковій і освітній (педагогічній) діяльності й уміти їх дотримуватися
ПРН 10	Уміння презентувати результати дослідження у фаховому середовищі та для широкого загалу
ПРН 12	Уміти на основі знань завершити оригінальне наукове дослідження у формі структурованої дисертаційної роботи, забезпеченої необхідним науковим апаратом

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

До структурно-логічної схеми навчання дисципліна інтегрована у формі вибіркової по формуванню універсальних компетентностей дослідника

Пререквізити – дисципліна має міждисциплінарний характер та є доповненням для здобуття дослідницьких навичок і світоглядних засад майбутніх учених-істориків за темою дисертаційного дослідження та вивчається на основі навчальних дисциплін першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівня вищої освіти як «Історія України», «Всесвітня історія», «Краєзнавство», «Історична генеалогія», «Геральдика», «Мемуаристика»,

«Іконографія», «Бібліографія», «Книгознавство», «Палеографія», «Сфрагістика», «Просопографія». Вони формують знання з історичного джерелознавства, методології історичної науки, організації науково-дослідної роботи.

Постреквізитами є формування наукового світогляду аспірантів з освітньо-наукової програми «Історія» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти та є додатковою основою для підготовки розділів дисертаційної роботи

3. Зміст навчальної дисципліни

Розділ I. Теорія та методологія біографістики. Біографістика в країнах Західної Європи та Азії
<i>Тема 1.1. Біографістика як галузь історичної науки: методологічні основи.</i>
<i>Тема 1.2. Історія та історіографія біографічного жанру в Західній Європі. Історична біографістика на Сході.</i>
Розділ II. Біографічні дослідження в Російській імперії та СРСР
<i>Тема 2.1. Витоки біографістики як історико-біографічного напрямку в Росії наприкінці XVIII – на початку XX ст.</i>
<i>Тема 2.2. Розвиток теоретико-методологічних основ історико-біографічних досліджень у СРСР.</i>
Розділ III. Розвиток історико-біографічних досліджень в Україні
<i>Тема 3.1. Історичні види біографії в українських землях від Середньовіччя до XIX ст.</i>
<i>Тема 3.2. Зародження історико-біографічних досліджень та їх розвиток в Україні у XIX – на початку XX ст.</i>
<i>Тема 3.3. Історико-біографічні дослідження в Україні: від часів національно-визвольних змагань до початку XXI ст.</i>

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення навчальної дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з:

4.1 Базовою літературою

1. Історія України: Джерельний літопис. – К.: КВЦ, 2012. – 832 с.
2. Історія України від найдавніших часів до сьогодення: збірник док. і матеріалів / За заг. ред. А. П. Коцура, Н. В. Терес. — К.; Чернівці : Книга XXI, 2008. — 1100 с.
3. Історія України: Хрестоматія: у 2-х ч. — Вид. 2-ге перероб. і доп. / Упор. С. М. Клапчук (керівник), Б. І. Білик, Ю. А. Горбань та ін. — К. : ІЗМН, 1996. — Ч. 1. — 372 с.; Ч. 2. — 336 с.
4. Історія України (соціально-політичні аспекти): Хрестоматія / Автор-упорядник С. О. Костишева. — К. : НТУУ «КПІ», 2009. — 338 с.
5. Конституція України : Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. Станом на 1 жовтня. 2011р. — Х. : Фактор, 2011. — 128 с.

4.2. Додатковою літературою

6. „Мрії вистраждані життям...”: до 145-ї річниці з дня народження Б.Д. Грінченка: кол. монографія.-Ч. 1-2. – К.: КМПУ імені Б.Д. Грінченка, 2009.
7. Вальевский АЛ. Основания биографики. - Киев, 1993.
8. Вильсон А. Биография как история. - М, 1970.
9. Моруа А. Современная биография // Прометей. - 1968. - № 5.- С. 394-413.
10. Петровская И. Ф. Биографика: Введение в науку и обозрение источников биографических сведений о деятелях России 1801-1917 годов. — СПб.: Logos, 2003.
11. Сент-Бев Ш. Литературные портреты: Крит. очерки.- М., 1970.
12. Стоун И. Биографическая повесть: Лекция, прочитанная в Оксфорд. ун-те // Прометей. - 1966. -Т. 1.- С. 334- 345.

13. Українська біографістика: збірник наукових праць / НАН України, Ін-т біографічних досліджень. – Київ : Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. - Вип. 1-9. – 1996-2013.
14. Українська історична біографістика: забуте і невідоме. Ч.1/ За ред. проф. М.М. Алексієвця.- Тернопіль: "Лілея", 2005.- 352 с.
15. Хубач В. Биография и автобиография: проблемы источника и изложения. - М., 1970.- С. 3-4.
- Чишко В.С. Біографічна традиція та наукова біографія в історії і сучасності України. – К.: БМТ, 1996. – 240 с
16. Аверинцев С.С. Плутарх и античная биография. - М., 1966.
17. Академік Микола Іванович Петров, 1840-1921: Біобібліографія / Упоряд. В.Л. Микитась, Н.Д. Микитась. - К, 1994.- 80 с.
18. Б. Грінченко - М. Драгоманов. Діалоги про українську національну справу / Упоряд. А. Жуковський. - К., 1994.
19. Беленький И.Л. Биография как историко-культурная проблема // Историческая биография.- М., 1990.
20. Берман Б.И. Читатель жития (Агиографический канон русского средневековья и традиции его восприятия) // Художественный язык средневековья.- М., 1982.- С. 159-183.
21. Биография как историческое исследование // История СССР.- 1970.- № 4.- С. 231-242.
22. Білокінь Сергій. В обороні української спадщини: історик мистецтва Федір Ернст / НАН України; Інститут історії України. Центр культурологічних студій; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського. — К., 2006. — 356с.
23. Буллок А. Гитлер и Сталин: Жизнь и власть: Сравнительное жизнеописание: В 2 т. Пер. с англ.- Смоленськ, 1994.
24. Василенко Костянтин Прокопович. Статті, спогади, листування: В 2 ч. / НАН України; Інститут історії України / В.О. Горбик (відп.ред.), І.Г. Каліберда (упоряд.), Л.Д. Федорова (упоряд.). — К., 2002. — 270с. : іл.; К., 2002. — 368с. — Бібліогр.: с. 302-303.
25. Верстюк Владислав Федорович, Осташко Тетяна Сергіївна. Діячі Української Центральної Ради: Бібліогр. довідник / НАН України; Український міжнародний комітет з питань науки і культури. — К., 1998. — 255с.
26. Видатні вчені Національної академії наук України. Особові архівні та рукописні фонди академіків і членів-кореспондентів у Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського (1918-19980). Путівник / Укладачі О.С. Боляк, Т.І. Воронкова, С.Г. Даневич та ін. – К., 1998. – 308 с.
27. Винокур Г. Биография и культура.- М., 1927.
28. Владимирский-Буданов М.Ф. Биографический словарь профессоров и преподавателей Университета св. Владимира (1834-1884) / Сост. и изд. под ред. орд. проф. В.С. Иконникова. - Киев, 1884.
29. Волкогонов Д. Ленин : Полит. портр. : В 2 кн.- М., 1994.
30. Волкогонов Д. Семь вождей: Галерея лидеров СССР : В 2 кн.- М., 1995.- Кн. 1: Владимир Ленин, Йосиф Сталий, Никита Хрущов; Кн. 2: Леонид Брежнев, Юрий Андропов, Константан Черненко, Михаил Горбачов.
31. Волкогонов Д. Троцкий : Полит. портр. : В 2 кн.- М., 1994.
32. Володарі гетьманської булави: історичні портрети / Авт. передм. В.Смолій. - К., 1995.
33. Володимир Іванович Вернадський. Листування з українськими вченими. [Текст]. Кн. 2: Листування: Д–Я. Ч. 2: О–Я / НАН України, Нац. б-ка України імені В.І. Вернадського, Ін-т історії України, Коміс. НАН України з наук. спадщини акад. В.І. Вернадського, РАН, Архів; ред. кол.: А.Г. Загородній, О.С. Онищенко (голова), В.А. Смолій [та ін.]; уклад.: О.С. Онищенко, В.Ю. Афіані, Л.А. Дубровіна [та ін.]. — К., 2012. — 692 с.— (Вибрані наук. пр. акад. В.І. Вернадського, т. 2, кн. 2, ч. 2).
34. Волхова ГЛ. Серия биографий "Жизнь замечательных людей" // Вопр истории.-1965.- № 5.
35. Вороненко В.В., Кістерська Л.Д., Матвєєва Л.В., Усенко І.Б. Микола Прокопович Василенко. - К., 1991. - 267 с.
36. Гаспаров М.Л. Светоний и его книга // Светоний Т. Жизнь двенадцата Цезарей.- М.,

1990.- С. 224-240.

37. Гладков А. На полях книги Андре Моруа "Типы биографий" // Прометей. - 1968.- № 5 - С. 396-397.
38. Горліс-Горський, Юрій. «Ми ще повернемося!». Спогади. Повість. Поезії. Документи. Листування / Р.М. Коваль. Бібліотека Історичного клубу «Холодний Яр». – Київ: Історичний клуб «Холодний Яр».; Вінниця: ДП «державна картографічна фабрика», 2012. – 432 с. – (Серія «Отаманія ХХ століття». - - Кн. 5).
39. Д.І. Донцов. Рік 1918, Київ: Документально-художнє видання / Упоряд.: К.Ю. Галушко. – К.: Темпора, 2002. – 208 с.
40. Даниленко Олександр Вікторович, Іваницька Лілія Василівна, Коцур Анатолій Петрович, Горбань Т. Ю., Коцур Г. Г. Діячі науки і культури України: нариси життя та діяльності / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка / Анатолій Петрович Коцур (ред.), Н.В. Терес (ред.). — К. : Книги-XXI, 2007. — 464с.

4.3. Інформаційними ресурсами

1. Режим доступу:
2. І - V звіти про Чишківські читання, проведені Інститутом біографічних досліджень НБУВ України :
3. http://www.nbuv.gov.ua/new/2009/06_chyschko.html
4. http://www.nbuv.gov.ua/new/2008/06_chyschko_zvit.html
5. http://www.nbuv.gov.ua/new/2007/06_chyschko_zvit.html
6. http://www.nbuv.gov.ua/new/2006/06_chyschko_zvit.html
7. http://www.nbuv.gov.ua/new/2005/06_chyschko_zvit.html
8. Інститут біографічних досліджень: <http://www.nbuv.gov.ua/node/578>
9. Біографічні читання Інституту біографічних досліджень: <http://www.nbuv.gov.ua/node/538>
10. Українська біографістика: зб. наук. праць: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=juu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=I=&S21COLORTERMS=0&S21STR=%D0%966079
11. Історія науки і біографістика / Електронне наукове фахове видання — міжвідомчий тематичний збірник: http://dnsgb.com.ua/istorija_nauki_i_biografistika.html
12. Ресурси Національної парламентської бібліотеки України (в тому числі з біографістики): <http://www.nplu.kiev.ua/>
13. Електронна бібліотека видань історичного факультету Харківського університету (в тому числі з біографістики): <http://dspace.univer.kharkov.ua>
14. Електронні публікації з Міжвід. зб. наук. праць «Архівознавство. Археографія. Джерелознавство»: <http://www.archives.gov.ua/Publicat/Manuals/Archivoznavstvo>
15. Українська біографістика-Biographistica Ukrainica: зб. наук. праць. <http://www.publications.nas.gov.ua/books/catalog>
16. Електронні ресурси з біографістики Інституту суспільних досліджень: <http://www.isd-ua.org/developments/biograf/>
17. Електронні ресурси з біографістики Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса: <http://www.ipiend.gov.ua>
18. Електронні ресурси з біографістики Львівського національного університету імені Івана Франка: <http://library.franko.lviv.ua/bibl>
19. Електронні ресурси з біографістики Інституту історії України національної академії наук України: <http://www.history.org.ua/>

3. Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Під час вивчення кредитного модуля заплановано проведення 12 лекційних та 11 семінарських занять, написання 1-ї модульної контрольної роботи, експрес-контрольних робіт на лекціях.

Під час навчання й для взаємодії з аспірантами застосовуються стратегії активного і колективного навчання, які визначаються такими методами і технологіями:

1) методи проблемного навчання (проблемний виклад навчального матеріалу, частково-пошуковий (евристична бесіда) і дослідницький метод);

2) особистісно-орієнтовані (розвиваючі) технології, засновані на активних формах і методах навчання («мозковий штурм», ділові ігри, наукова дискусія, експрес-конференція, круглий стіл);

3) інформаційно-комунікаційні технології, що забезпечують проблемно-дослідницький характер процесу навчання та активізацію самостійної роботи аспірантів (електронні презентації для лекційних занять, використання аудіо-, відео-підтримки навчальних занять). Розробка і застосування на основі комп'ютерних і мультимедійних засобів творчих завдань, доповнення традиційних навчальних занять засобами взаємодії на основі мережевих комунікаційних можливостей (інтернет-семінар).

Курс навчальної дисципліни «Українська історична біографістика» розроблений на основі принципу конструктивного вирівнювання, що дає змогу передбачити необхідні навчальні завдання й активності, потрібні аспірантам для досягнення очікуваних результатів навчання, а потім спроектувати навчальний процес так, щоб максимально збільшити можливості здобувачів досягти бажаних результатів. У центрі освітнього процесу перебуває аспірант – суб'єкт навчання і майбутній науковець.

Під час навчання і для взаємодії з аспірантами застосовуються стратегії активного навчання, які визначаються такими методами і технологіями:

- на **лекціях** застосовується пояснювально-ілюстративний метод, який дає аспірантам змогу отримати знання з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник (презентацію) в «готовій» формі. Вони сприймають і осмислюють факти, оцінки, висновки й залишаються в рамках репродуктивного (відтворювального) мислення. Цей метод дає змогу передавати аспірантам великий масив інформації.

Також на лекціях активно застосовується метод проблемного викладення матеріалу. Під час заняття педагог ставить проблему, формулює пізнавальне завдання на основі різних джерел і засобів та показує спосіб рішення завдання. Зі свого боку аспіранти не тільки сприймають, усвідомлюють і запам'ятовують готову інформацію, але й стежать за логікою доказів, за рухом думки педагога.

- на **семінарських заняттях** застосовується частково-пошуковий (евристична бесіда) і дослідницький методи тому, що вони допомагають в організації активного пошуку рішення, висунутого під час навчання, і виконання пізнавальних завдань. Під час занять аспіранти самостійно вивчають літературу, джерела й виконують інші пошукові завдання. Ці методи дають змогу активізувати мислення здобувачів, викликають їхню зацікавленість до пізнання.

Під час навчання ще застосовуються особистісно-орієнтовані (розвивальні) технології, засновані на активних формах і методах навчання («мозковий штурм», ділові ігри, наукова дискусія). Також використовуються інформаційно-комунікаційні технології, що забезпечують проблемно-дослідницький характер навчання та активізацію самостійної роботи аспірантів (електронні презентації для лекційних занять, використання аудіо-, відеопідтримки навчальних занять).

Нижче наведено розподіл аудиторних годин за темами курсу та календарний план їх проведення

Назви розділів і тем	Лекції	Тижні навчання	Семінарські	Тижні навчання
Розділ I. Теорія та методологія біографістики. Біографістика в країнах Західної Європи та Азії				

Назви розділів і тем	Лекції	Тижні навчання	Семинарські	Тижні навчання
Тема 1.1. Біографістика як галузь історичної науки: методологічні основи. Експрес-контроль	2	1		
Тема 1.2. Історія та історіографія біографічного жанру в Західній Європі. Історична біографістика на Сході. Експрес-контроль	4	2-3	2	4
Самостійна робота аспіранта за наступними темами:				
Біографічна традиція від античності до XIX ст.				
Історична біографістика в європейських країнах XIX - початку XX ст.				
«Нова біографія» та її розвиток у XX ст.				
Історична біографістика на Сході				
Разом за розділом 1	6		2	
Розділ II. Біографічні дослідження в Російській імперії та СРСР				
Тема 2.1. Витоки біографістики як історико-біографічного напрямку в Росії наприкінці XVIII –на початку XX ст. Експрес-контроль	3	4-5	3	6-7
Тема 2.2. Розвиток теоретико-методологічних основ історико-біографічних досліджень у СРСР. Експрес-контроль	3	5-6	3	7-8
Самостійна робота аспіранта за наступними темами:				
Становлення біографістики в Російській імперії у XVIII ст				
Біографістика як історико-біографічний напрям в Російській імперії у XIX –на початку XX ст.				
Розвиток радянської біографістики у 20 - 60-ті роки XX ст.				
Теоретичні питання історичної біографії у дискусіях радянських істориків та істориків у 60 - 70-х роках XX ст				
Нові явища в біографічних дослідженнях у 80 - 90-х роках XX ст.				
Разом за розділом 2	6		6	
Розділ III. Розвиток історико-біографічних досліджень в Україні				
Тема 3.1. Історичні види біографії в українських землях від Середньовіччя до XIX ст. Експрес-контроль	4	7-8	4	9-10
Тема 3.2. Зародження історико-біографічних досліджень та їх розвиток в Україні у XIX – на початку XX ст. Експрес-контроль	4	9-10	4	11-12
Тема 3.3. Історико-біографічні дослідження в Україні: від часів національно-визвольних змагань до початку XXI ст. Експрес-контроль	4	11-12	4	13-14
Самостійна робота аспіранта за наступними темами:				
Поширення писемності в українських землях та біографічний жанр.				
Літописи як біографічні джерела				
Розвиток біографічного писання у козацькі часи				
Загальна характеристика історико-біографічних досліджень в Україні у XIX – на початку XX ст				
Внесок до національної біографістики М. Марковича, М. Максимовича, М. Костомарова, П. Куліша та В. Антоновича				
Біографічні дослідження Наукового товариства імені Шевченка. М.С. Грушевський				
Разом за розділом 3	12		12	
Модульна контрольна робота			2	16
Реферат				16-18
Іспит		За графіком		
Разом	24		22	

5.1 Лекційні заняття

№ за/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, посилання на літературу та завдання на СР)
1.	<p style="text-align: center;">Біографістика як галузь історичної науки: методологічні основи (2 год.)</p> <p><i>Перелік лекційних питань</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Біографічні джерела. Історія та класифікація біографічних джерел. 2. Біографія як вид літературної та наукової творчості. 3. Біографія як історичне джерело та історіографічне явище. <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:</i> Опорний конспект лекцій; Роздатковий матеріал з історичної біографістики (різноманітні зображення діячів, істориків та пам'яток, пов'язаних з історичними діячами); Цифрові зображення діячів політики, науки і культури; Нормативні акти: Конституція України, законодавство.</p> <p>Основна література: [7. – С. 11–14], [8. – С. 8–10, 13–14], [9. – С. 394–413]; [15. – С. 5–6, 8–17, 20–23]. Додаткова література: [20. – С. 13–22], [21. – С. 7–13], [31. – С. 14–48], [36. – С. 12–17].</p> <p><i>Завдання на СР. Опрацювати наступні питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити види біографій та їх історичний розвиток; 2. Охарактеризувати життє як вид біографічного жанру; 3. Визначити методологічні особливості історико-біографічних досліджень. <p>Література для СР: [12. – С. 9–23], [19. – С. 83–89].</p>
2-3	<p style="text-align: center;">Історія та історіографія біографічного жанру в Західній Європі. Історична біографістика на Сході (4 год.)</p> <p><i>Перелік лекційних питань</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Біографічна традиція від античності до XIX ст. 2. Історична біографістика в європейських країнах XIX - початку XX ст. 3. «Нова біографія» та її розвиток у XX – на початку XXI ст. 4. Розвиток історичної біографістики у країнах Сходу. <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:</i> Опорний конспект лекцій; Роздатковий матеріал з історичної біографістики (різноманітні зображення діячів, істориків та пам'яток пов'язаних з ними); Цифрові зображення діячів політики, науки і культури.</p> <p>Основна література: [9. – С. 394–413], [11. – С. 34–67], [12. – С. 334–345]; Додаткова література: [21. – С. 231–242], [36. – С. 224–240], [37. – С. 396–397].</p> <p><i>Завдання на СР. Опрацювати наступні питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте досягнення історичної біографістики у Франції в XIX ст.; 2. Визначте внесок А. Моруа у розвиток літературної біографії; 3. Яким чином відбувався розвиток історико-біографічних досліджень в Західній Європі в 60-70-х роках XX ст.; 4. Охарактеризуйте особливості біографічної традиції на Сході в давнину та в Середньовіччя. <p>Література для СР: [21. – С. 231–242], [36. – С. 224–240], [37. – С. 396–397].</p>
4	<p style="text-align: center;">Витоки біографістики як історико-біографічного напрямку в Росії наприкінці XVIII – на початку XX ст. (3 год.)</p> <p><i>Перелік лекційних питань</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Становлення біографістики в Росії у XVIII ст. 2. Біографістика як історико-біографічний напрям в Росії у XIX –на початку XX ст. <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:</i> Опорний конспект лекцій; Роздатковий матеріал з історичної біографістики (різноманітні зображення діячів, істориків та пам'яток, пов'язаних з ними); Цифрові зображення діячів політики, науки і культури.</p> <p>Основна література: [8. – С. 13–52], [10. – С. 5–214], [11. – С. 53–102], [15. – С. 3–4]; Додаткова література: [19. – С. 37–62], [20. – С. 159–183], [21. – С. 231–242], [34. – С. 27–35].</p> <p><i>Завдання на СР. Опрацювати наступні питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте одну із біографічних робіт В.Й. Ключевського; 2. Охарактеризуйте біографічні дослідження М.М. Карамзіна; 3. Охарактеризуйте одну із біографічних робіт

	<p>С.Ф. Платонова. Література для СР: [19. – С. 37–62], [20. – С. 159–183], [21. – С. 231–242], [34. – С. 27–35].</p>
5-6	<p>Розвиток теоретико-методологічних основ історико-біографічних досліджень у СРСР (3 год.)</p> <p><i>Перелік лекційних питань</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток радянської біографістики у 20 - 60-ті роки ХХ ст. 2. Теоретичні питання історичної біографії у дискусіях радянських істориків та істориків у 60 - 70-х роках ХХ ст. 3. Нові явища в біографічних дослідженнях у 80 - 90-х роках ХХ ст. <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:</i></p> <p>Опорний конспект лекцій; Роздатковий матеріал з історичної біографістики (різноманітні зображення діячів, істориків та пам'яток, пов'язаних з історичними діячами); Цифрові зображення діячів політики, науки і культури.</p> <p>Основна література: [4. – С. 82–97, 102–127, 138–192], [16. – С. 45–57]. Додаткова література: [31. – С. 67–79], [35. – С. 107–119].</p> <p><i>Завдання на СР. Опрацювати наступні питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте біографічні праці В.Г. Трухановського; 2. Проаналізуйте основні напрямки та теми біографічних досліджень у сучасній російській історіографії; 3. Серія "ЖЗЛ" та її значення для розвитку біографічних досліджень; 4. Визначте внесок біографічних праць Є.В. Тарле в історичну біографістику. <p>Література для СР: [4. – С. 138–192], [16. – С. 45–57], [31. – С. 67–79].</p>
7-8	<p>Історичні види біографії в українських землях від Середньовіччя до ХІХ ст. (4 год.)</p> <p><i>Перелік лекційних питань</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поширення писемності в українських землях та біографічний жанр. 2. Літописи як біографічні джерела. 3. Розвиток біографічного писання у козацькі часи. <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:</i></p> <p>Опорний конспект лекцій; Роздатковий матеріал з історичної біографістики (різноманітні зображення діячів, істориків та пам'яток, пов'язаних з історичними діячами); Цифрові зображення діячів політики, науки і культури.</p> <p>Основна література: [1. – С. 7–86], [2. – С. 12–17], [4. – С. 8–34], [16. – С. 51–62, 68–74]. Додаткова література: [21. – С. 159–183].</p> <p><i>Завдання на СР. Опрацювати наступні питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте біографічні відомості козацьких літописів. 2. Чи можна вважати «Щоденники» козацької старшини творами автобіографічного жанру. 3. Визначте вплив «Хроніки літописців стародавніх» Феодосія Сафоновича на розвиток біографічного писання в Україні. <p>Література для СР: [2. – С. 32–38], [4. – С. 42–57], [16. – С. 77–85], [33. – С. 9–105].</p>
9-10	<p>Зародження історико-біографічних досліджень та їх розвиток в Україні у ХІХ – на початку ХХ ст. (4 год.)</p> <p><i>Перелік лекційних питань</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика історико-біографічних досліджень в Україні у ХІХ – на початку ХХ ст. 2. Внесок до національної біографістики М. Марковича, М. Максимовича, М. Костомарова, П. Куліша та В. Антоновича. 3. Біографічні дослідження Наукового товариства імені Шевченка. М.С. Грушевський. <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:</i></p> <p>Опорний конспект лекцій; Роздатковий матеріал з історичної біографістики (різноманітні зображення діячів, істориків та пам'яток, пов'язаних з історичними діячами); Цифрові</p>

	<p>зображення діячів політики, науки і культури.</p> <p>Основна література: [2. – С. 57–73, 437–559, 502–617], [4. – С. 81–97, 302–399], [10. – С. 11–47], [16. – С. 87–101, 114–127].</p> <p><i>Завдання на СР — опрацювати питання:</i></p> <p>1. Яким чином позначилася діяльність Тимчасової комісії для розгляду стародавніх актів на розвиток історико-біографічних досліджень в Україні. 2. Визначте внесок біографічних праць М. Костомарова в українську історичну біографістику. 3. Охарактеризуйте біографічні праці Миколи Марковича. 4. Охарактеризуйте біографічні праці О. Лазаревського та В. Модзалевського.</p> <p>Література для СР: [4. – С. 282–301], [16. – С. 135–147].</p>
11-12	<p>Історико-біографічні дослідження в Україні: від часів національно-визвольних змагань до початку ХХІ ст. (4 год.)</p> <p><i>Перелік лекційних питань</i></p> <p>1. Історико-біографічні дослідження в Україні в 1920 – на початку 1950 роки. 2. Хрущовська відлига і активізація біографічних досліджень. 3. «Закриття» у 1970 – 1980 роки національної тематики історичної біографістики. 4. Розвиток історичної біографістики наприкінці 1980 – на початку 1990 років. 5. Сучасний стан історичної біографістики в Україні.</p> <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекцій:</i> Опорний конспект лекцій; Роздатковий матеріал з історичної біографістики (різноманітні зображення діячів, істориків та пам'яток, пов'язаних з історичними діячами); Цифрові зображення діячів політики, науки і культури; Нормативні акти: Конституція України, законодавство.</p> <p>Основна література: [7. – С. 184–203], [8. – С. 186–192, 204–207], [10. – С. 45–51], [15. – С. 233–247].</p> <p><i>Завдання на СР — опрацювати питання:</i></p> <p>1. Охарактеризуйте діяльність Постійної комісії для складання Біографічного словника українських діячів. 2. Яким чином позначився вплив тоталітарного режиму на розвиток біографістики в Україні. 3. Охарактеризуйте біографічні праці про діячів Київської Русі М.Ф. Котляра та П.П. Толочка. 4. Охарактеризуйте праці В.А. Смолія, В.С. Степакова, Ю.А. Пінчука про діячів Козаччини. 5. Охарактеризуйте діяльність Інституту біографічних досліджень</p> <p>Література для СР: [7. – С. 184–203], [8. – С. 186–192, 204–207], [10. – С. 45–51], [15. – С. 233–247].</p>

5.2. Семінарські заняття

Основні завдання циклу семінарських занять:

- мають за мету розвиток у аспірантів вміння працювати з історичною, суспільно-політичною, мемуарною та навчально-методичною літературою; вміння готувати виступи, формулювати та відстоювати свою позицію, приймати активну участь у дискусії.

№з/ п	Назва теми заняття
1	<p style="text-align: center;">Історія та історіографія біографічного жанру в Західній Європі. Історична біографістика на Сході (2 год.)</p> <p><i>Перелік питань для обговорення:</i></p> <p>1. Біографічна традиція в Західній Європі від античності до ХІХ ст. 2. Історична біографістика в західноєвропейських країнах у ХІХ – на початку ХХ ст. 3. Нові течії біографічних досліджень та їх розвиток в Західній Європі у ХХ – ХХІ ст. 4. Біографічна традиція на Сході в давнину та Середньовіччя.</p>

	<p>5. Розвиток різних жанрів біографії у країнах Сходу у XIX – на початку XXI ст. Основна література: [9. – С. 394–413], [11. – С. 34–67], [12. – С. 334–345]; Додаткова література: [21. – С. 231–242], [36. – С. 224–240], [37. – С. 396–397]. <i>Завдання на СР. Опрацювати наступні питання:</i></p> <p>1. Охарактеризуйте біографічні праці Плутарха; 2. Гай Светоній Транквіл як біограф римським імператорів; 3. Визначте внесок афінського історика Фукідида у становлення античної біографістики; 4. Охарактеризуйте світські біографії в середньовічній Західній Європі; Охарактеризуйте твори Джорджо Вазарі як явище біографіки XVI ст. Література для СР: [21. – С. 231–242], [36. – С. 224–240], [37. – С. 396–397].</p>
2	<p>Витоки біографістики як історико-біографічного напрямку в Росії наприкінці XVIII – на початку XX ст. (3 год.)</p> <p><i>Перелік питань для обговорення:</i></p> <p>1. Витоки біографістики як історико-біографічного напрямку в історичному дослідженні наприкінці XVIII ст. 2. Основні напрями розвитку біографістики: біографічний портрет, словниково-біографічна діяльність, художня біографія. 3. Внесок В.М. Татищева та М.М. Карамзіна у розвиток історичної біографістики. 4. Внесок С.М. Соловйова, М.І. Костомарова, В.Й. Ключевського у розвиток історичної біографістики XIX ст. Основна література: [8. – С. 13–52], [10. – С. 5–214], [11. – С. 53–102], [15. – С. 3–4]; Додаткова література: [19. – С. 37–62], [20. – С. 159–183], [21. – С. 231–242], [34. – С. 27–35]. <i>Завдання на СР. Опрацювати наступні питання:</i></p> <p>1. Схарактеризуйте розвиток біографіки як напрямку історичних досліджень в Росії у XVIII ст.; 2. Словникова біографія та діяльність М.І. Новикова; 3. Серія "ЖЗЛ" та її значення для розвитку біографічних досліджень. Література для СР: [19. – С. 37–62], [20. – С. 159–183], [21. – С. 231–242], [34. – С. 27–35].</p>
3-4	<p>Розвиток теоретико-методологічних основ історико-біографічних досліджень у СРСР (3 год.)</p> <p><i>Перелік питань для обговорення:</i></p> <p>4. Історична біографістика в СРСР у 20 – 60-ті роки XX ст. 5. Основні дискусійні питання в радянській історичній біографістиці у 60 - 70-х роках XX ст. 6. Зміни у розвитку біографічних досліджень в період Перебудови. Основна література: [4. – С. 82–97, 102–127, 138–192], [16. – С. 45–57]. Додаткова література: [31. – С. 67–79], [35. – С. 107–119]. <i>Завдання на СР. Опрацювати наступні питання:</i></p> <p>1. Сучасні біографії В.І. Леніна; 2. Біографічні праці про Й. Сталіна: сучасна історіографія; 3. Охарактеризуйте політичну біографію в Росії в 90-х роках XX ст. як історіографічне явище. Література для СР: [4. – С. 138–192], [16. – С. 45–57], [31. – С. 67–79].</p>
5-6	<p>Жанри біографістики в Україні від Середньовіччя до XIX ст. (4 год.)</p> <p><i>Перелік питань для обговорення:</i></p> <p>1. Поширення писемності в українських землях та біографічний жанр. 2. Літописи як біографічні джерела. «Києво-Печерський патерик». 3. Розвиток біографічного писання у козацькі часи. 4. «Щоденники» козацької старшини як автобіографічний жанр. Основна література: [1. – С. 7–86], [2. – С. 12–17], [4. – С. 8–34], [16. – С. 51–62, 68–74]. Додаткова література: [21. – С. 159–183]. <i>Завдання на СР. Опрацювати наступні питання:</i></p> <p>1. Охарактеризуйте князівську агіографію. 2. Біографічна оповідь та біографічний</p>

	<p>портрет у літописах як особливість української біографістики. 3. Охарактеризуйте «Хроніку з літописців стародавніх» Феодосія Сафоновича. 4. Касіян Сакович «Вірш на жалосний погреб значного рицера Петра Конашевича Сагайдачного» як зразок біографічного жанру.</p> <p>Література для СР: [2. – С. 32–38], [4. – С. 42–57], [16. – С. 77–85], [33. – С. 9–105].</p>
7-8	<p>Історико-біографічні дослідження в Україні у XIX – на початку XX ст. (4год.)</p> <p><i>Перелік питань для обговорення:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика історико-біографічних досліджень в Україні у XIX – на початку XX ст. 2. Внесок до національної біографістики М. Марковича, М. Максимовича, М. Костомарова, П. Куліша та В. Антоновича. 3. Діяльність Тимчасової комісії для розгляду стародавніх актів. 4. Біографічні дослідження Наукового товариства імені Шевченка. М.С. Грушевський. <p>Основна література: [2. – С. 57–73, 437–559, 502–617], [4. – С. 81–97, 302–399], [10. – С. 11–47], [16. – С. 87–101, 114–127].</p> <p><i>Завдання на СР. Опрацювати наступні питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Внесок М.І. Костомарова в становлення історичної біографістики в Україні. 2. Микола Маркович та його «О первых гетманах малороссийских». 3. Художня біографії Пантелеймона Куліша. 4. Внесок до національної біографістики В.Б. Антоновича <p>Література для СР: [4. – С. 282–301], [16. – С. 135–147].</p>
9-10	<p>Історична біографістика в українській історичній науці XX - початку XXI ст. (4год.)</p> <p><i>Перелік питань для обговорення:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історико-біографічні дослідження в Україні в 1920 – на початку 1930-х рр. 2. Вплив сталінського тоталітарного режиму на розвиток біографістики в Україні. 3. Хрущовська відлига і активізація біографічних досліджень. 4. Особливості розвитку історичної біографістики в Україні у 1970-ті – 1980-ті роки. 5. Сучасний стан історичної біографістики в Україні. <p>Основна література: [7. – С. 184–203], [8. – С. 186–192, 204–207], [10. – С. 45–51], [51. – С. 233–247].</p> <p><i>Завдання на СР. Опрацювати наступні питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте діяльність Постійної комісії для складання Біографічного словника українських діячів ВУАН; 2. Біографії діячів української науки в 1920-1930 роках: сучасний стан проблеми; 3. Охарактеризуйте сучасну українську історичну біографістику козацького періоду; 4. Надайте характеристику сучасним біографічним дослідженням життя і творчості М. Грушевського; 5. Надайте біографію будь-якого діяча української культури 1920-1930 років; 6. Охарактеризуйте будь-якого політичного діяча радянської України 1920-1930 років; 7. Охарактеризуйте будь-якого політичного діяча радянської України 1950-1980 років. <p>Література для СР: [7. – С. 184–203], [8. – С. 186–192, 204–207], [10. – С. 45–51], [51. – С. 233–247].</p>
11	<p>Модульна контрольна робота «Розвиток історико-біографічних досліджень в Україні».</p> <p><i>Проведення МКР на останньому семінарському занятті.</i></p> <p>Підготовка до МКР: опрацювання матеріалу тем 3.1, 3.2, 3.3.</p>

Платформа дистанційного навчання:

Для кращого засвоєння матеріалу навчальної дисципліни в період дистанційної роботи, використовується електронна пошта, платформа дистанційного навчання «Сікорський» на

основі системи Google Classroom та платформа для проведення онлайн-зустрічей Google Meet, за допомогою яких:

- спрощується розміщення методичних рекомендацій, навчальних матеріалів, літератури тощо;
- здійснюється зворотній зв'язок з аспірантами щодо навчальних завдань та змісту навчальної дисципліни;
- перевіряються і оцінюються виконані завдання;
- ведеться облік виконання аспірантами плану навчальної дисципліни, дотримання графіку подання навчальних/індивідуальних завдань та їх оцінювання..

6. Самостійна робота аспіранта

Самостійна робота передбачає: підготовку до лекцій та семінарських занять; підготовку до участі в обговоренні питань теми; самоконтроль набутих знань; опрацювання джерел із списку літератури (базової / додаткової); створення презентацій (за вимогою) для візуального супроводу доповіді; підготовку до виконання модульної контрольної роботи (МКР); до написання реферату; екзамену тощо.

6.1. Теми для самостійного опрацювання:

№ з/п	Назва теми, що виноситься на самостійне опрацювання	Кількість годин СРС
1	Біографічна традиція від античності до ХІХ ст. Література: [8. – С. 13–17], [17. – С. 22–37], [20. – С. 14–32], [37. – С. 224–240].	1
2	Історична біографістика в європейських країнах ХІХ - початку ХХ ст. Література: [8. – С. 39–47], [12. – С. 334–345], [15. – С. 3–4], [20. – С. 42–53].	1
3	«Нова біографія» та її розвиток у ХХ ст. Література: [12. – С. 334–345], [20. – С. 41–49], [38. – С. 396–397].	2
4	Історична біографістика на Сході Література: [17. – С. 33–39], [22. – С. 231–242], [35. – С. 76–91], [38. – С. 396–397].	2
5	Становлення біографістики в Російській імперії у ХVІІІ ст. Література: [20. – С. 64–72].	2
6	Біографістика як історико-біографічний напрям в Російській імперії у ХІХ – на початку ХХ ст. Література: [9. – С. 394–413], [10. – С. 25–47].	2
7	Розвиток радянської біографістики у 20 - 60-ті роки ХХ ст. Література: [4. – С. 82–97], [35. – С. 107–119].	2
8	Теоретичні питання історичної біографії у дискусіях радянських істориків та істориків у 60 - 70-х роках ХХ ст. Література: [4. – С. 102–127], [35. – С. 107–119].	2
9	Нові явища в біографічних дослідженнях у 80 - 90-х роках ХХ ст. Література: [4. – С. 138–192], [16. – С. 45–57], [31. – С. 67–79], [35. – С. 107–119].	2
10	Поширення писемності в українських землях та біографічний жанр. Література: [2. – С. 12–17], [4. – С. 18–34], [16. – С. 51–62], [21. – С. 159–183].	2
11	Літописи як біографічні джерела. Література: [1. – С. 7–86], [2. – С. 13–16], [4. – С. 8–27], [16. – С. 68–74].	2
12	Розвиток біографічного писання у козацькі часи Література: [2. – С. 32–38], [4. – С. 42–57], [16. – С. 77–85], [33. – С. 9–105].	2
13	Загальна характеристика історико-біографічних досліджень в Україні у ХІХ – на початку ХХ ст. Література: [2. – С. 57–73], [4. – С. 81–97], [16. – С. 87–101].	2
14	Внесок до національної біографістики М. Марковича, М. Максимовича, М. Костомарова, П. Куліша та В. Антоновича. Література: [2. – С. 502–617], [4. – С. 302–399], [10. – С. 11–47], [16. – С. 114–	2

	127].	
15	Біографічні дослідження Наукового товариства імені Шевченка. М.С. Грушевський. Література: [2. – С. 437–559], [4. – С. 282–301], [16. – С. 135–147].	2

6.2. Підготовка до лекційних та семінарських занять. Для підготовки до лекційних та семінарських занять аспіранту необхідно опрацювати заплановану базову та допоміжну літературу та підготувати матеріал для його обговорення на заняттях. На це аспіранту виділяється по 2–3 год. на кожну тему дисципліни.

6.3. Модульна контрольна робота. На підготовку до МКР відводиться 2–4 год. СРЗ. Перелік питань для підготовки до МКР надано у **додатку В**.

6.4. Реферат. На підготовку та оформлення реферату відводиться 10 год. СРЗ. Тему реферату аспірант повинен обрати та ухвалити у викладача не пізніше 4 тижня від початку занять. Рекомендований список тем рефератів надано у **додатку Д**. Методичні рекомендації щодо оформлення реферату надано в **додатку Д1**. Терміни подання реферату викладачу не пізніше 16 тижня. Захист реферату планується на позаплановому занятті в термін з 17 по 18 тиждень.

6.5. Екзамен. Екзамен проводиться в період екзаменаційної сесії, по завершенню навчального семестру згідно ухваленого графіку. На підготовку до екзамену відводиться 30 годин СРЗ. Перелік питань для підготовки до екзамену надано у **додатку А**. В період дистанційного навчання екзамен може бути проведений згідно графіку за допомогою Google Classroom та платформи для проведення онлайн-зустрічей Google Meet, або за інтегрованим РСО.

7. Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Опрацьовуючи навчальний матеріал навчальної дисципліни «*Українська історична біографістика*», аспіранти:

1) **на лекціях:**

- для додаткового оцінювання знань виконують експрес-контролі (експрес-контроль бажано проводити наприкінці лекції, виділяючи на цей вид роботи 5-8 хвилин);
- на експрес-контрольні рекомендується виносити одне проблемне питання дисципліни, сприятливе для узагальнення, аналізу та синтезу історичної, загальногуманітарної й загальнонаукової інформації, формулювання власної позиції аспіранта щодо викладеного матеріалу з метою усвідомлення сутності історичних процесів через біографію як історико-культурологічне явище.

2) **на семінарських заняттях**

самостійно

- виконують модульну контрольну роботу із застосуванням платформи «Сікорський»; *під керівництвом викладача:*
- організують дискусії між аспірантами з проблемних питань курсу, акцентуючись на аналіз та узагальнення наукової інформації;
- обґрунтовують сформульовані власні позиції та свою позицію на оцінки викладеного матеріалу.

Завдання та матеріали для проведення експрес-контролів / творчих завдань та модульної контрольної роботи подаються у додатку до робочої навчальної програми.

Відвідуваність і виконання завдань

Нині фактично немає узагальнюючого підручника або навчального посібника цілковито присвяченого вивченню української історичної біографістики. Тому для аспірантів

вкрай важливо відвідувати лекції, на яких висвітлюватиметься систематизований навчальний матеріал, презентації текстів документів в обсязі достатньому для опанування навчальної дисципліни здобувачем. Аспіранту складно буде належно підготуватись до семінарського заняття, виконати експрес-контроль, якщо він буде пропускати лекції. Допомога викладача необхідна під час опанування нового навчального матеріалу з навчальної дисципліни. Тому для аспірантів, які бажають продемонструвати відмінні результати навчання, активна робота на лекційних заняттях просто необхідна. Однак відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно

Активна участь аспіранта на семінарських заняттях є обов'язковою. Рейтинг здобувача значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на семінарських заняттях. Кожне пропущене семінарське заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг аспіранта з навчальної дисципліни. Немає конкретної кількості пропущених семінарських занять, які потребуватимуть самостійного опрацювання аспірантом відповідних тем і додаткового спілкування з цього приводу з викладачем. Разом з тим, аспірант, який пропустив семінарські заняття, може отримати низький рейтинг, який не дозволить допустити його до іспиту. В такому разі теми з пропущених семінарських занять мають бути обов'язково вивчені, а аспірантом за узгодженням з викладачем необхідно надати творчі роботи з проблемних питань з даних тем семінарських занять або підготувати відео презентацію з даної теми та надати відповіді на запитання викладача (презентацію прикріплюють до відповідного завдання в Google класі на платформі Сікорський та надають там же відповіді на запитання/ зауваження викладача).

Контроль знань (розуміння) аспіранта щодо пропущених тем (виконання завдань) відбуватиметься під час спілкування з викладачем за графіком консультацій, доступним на сайті кафедри історії, під час перерви у навчальному занятті («на парі»), або має бути висвітлений в Google класі на платформі Сікорський. Аспірант, який виконав відповідні завдання та відповів на питання викладача, отримуватиме відповідні бали до рейтингу, залежно від якості відповідей та виконання завдання.

Аспіранти, які пропустили семінарські заняття, повинні не допускати зниження підсумкового рейтингу, своєчасно (протягом семестру) опрацьовувати відповідні теми і виконувати завдання, передбачені для пропущених занять. Не треба чекати наближення заліково-екзаменаційної сесії для відповідного спілкування з викладачем. Варто це робити як тільки здобувач буде готовий продемонструвати свої знання і навички з пропущених тем занять.

Теми і завдання для семінарських занять, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни, доступні з особистого кабінету аспіранта в системі «Кампус», на сайті кафедри історії або висвітлені в Google класі на платформі Сікорський.

На лекціях та семінарських заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, але лише для цілей, зумовлених темою заняття і відповідним тематичним завданням. Використовувати зазначені (та інші подібні) засоби для розваги чи спілкування під час заняття не варто. Відповідати на питання викладача, читаючи з екрану смартфона, ноутбуку чи з підручника не варто також. Це характеризує рівень підготовки аспіранта не з кращого боку.

Аспірант на семінарському занятті може використовувати підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття (або передбачених завданням), однак висловлювати позицію, читаючи з аркуша паперу не варто. Це також характеризує рівень підготовки аспіранта не з кращого боку.

Не рекомендується використовувати документи, знайдені з ненадійних джерел мережі Інтернет (не рекомендованих викладачем), оскільки, як правило, вони мають низьку якість та сформовані з використанням застарілого інформаційного матеріалу, або недостовірної інформації з певної історичної події.

Форми роботи

На лекціях висвітлюється сучасний стан вивчення феномену біографії в культурі та соціальному бутті, а також відбувається ознайомлення аспірантів з проблематикою біографічного підходу в сучасному гуманітарному знанні; на основі сучасних досягнень української та зарубіжної історіографії через біографію, як історико-культурологічне явище, у

аспірантів формується розуміння сутності історичних процесів, що сприяє формуванню їхньої історичної свідомості.

Тематика лекцій висвітлена у робочій програмі дисципліни. Вітаються питання від аспірантів до викладача під час лекції. Викладач може ставити питання окремим здобувачам або загалом аудиторії. Допускається і вітається діалог між аспірантами і викладачем на лекції.

Форма участі аспірантів на семінарських заняттях виглядає як сумарна робота, в яку входить:

- Виступ з основного питання або усна наукова доповідь.
- Доповнення, запитання до доповідача, рецензія на виступ.
- Участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.
- Аналіз джерел та наукової історичної літератури.
- Письмові завдання (тестові завдання, творчі роботи, історичні есе тощо) та їх оформлення відповідно до вимог.

Під час семінарських занять викладач узагальнюватиме та аналізуватиме помилки і недоліки доповідей аспірантів (особистої точки зору), відповідатиме на їхні запитання, здобувачі оцінюватимуть доповіді один одного, доповнюючи або виявляючи недоліки в повідомленнях.

Пропущені контрольні заходи

Якщо контрольні заходи пропущені з поважних причин (хвороба або вагомі життєві обставини), аспіранту надається можливість виконати ці контрольні заходи у визначений час.

Аспіранти, які без поважної причини були відсутні на МКР, надається можливість виконання МКР на не запланованому занятті, але в такому разі до результату будуть застосовані штрафні бали.

Реферат

Тему реферату аспірант повинен обрати та ухвалити у викладача не пізніше 4 тижня від початку занять. Теми реферату аспірант може обирати із запропонованих викладачем або пропонувати свою тему.

Реферат виконується:

- відповідно до методичних рекомендацій (додаток Д1).
- з урахуванням академічної доброчесності зокрема: самостійного виконання роботи; посилання на джерела інформації у разі використання тверджень, відомостей тощо; дотримання норм законодавства про авторське право і сумісні права; надання достовірної інформації про джерела інформації тощо. У разі виявлення порушень академічної доброчесності реферат не зараховується і аспірант може бути відрахований з університету.

Реферат подається на перевірку викладачу не пізніше 16 тижня.

Захист реферату планується на позаплановому занятті в термін з 17 по 18 тиждень із застосуванням мультимедійного обладнання.

Заохочувальні та штрафні бали

Заохочувальні бали

Аспірантів заохочують до науково-дослідницької роботи за темою дисертації та оприлюднення її результатів, зокрема до участі у Всеукраїнській науково-практичній конференції «Історія, культура, пам'ять у науковому вимірі: стан, перспективи», яку щорічно організовує кафедра історії КПІ ім. Ігоря Сікорського або публікації у науковому журналі «Сторінки історії» (категорії А, Web of Science). Написання тез та/або статті з тематики навчальної дисципліни +8 балів.

Штрафні бали

- Невчасне виконання МКР (на не запланованому занятті) – 5 балів.
- Надання реферату на перевірку пізніше від установленого терміну – 5 балів.

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та ключові принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки здобувачів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Види контролю

1. Поточний контроль: робота на семінарських заняттях у формі дискусій з проблемних питань курсу, з акцентуванням на узагальненні наукової інформації, формулювання власної позиції та оцінки викладеного, експрес-контрольні роботи на лекціях, підготовка домашньої контрольної роботи, модульна контрольна робота.

2. Календарний контроль: проміжна атестація (далі – атестація) з метою підвищення якості навчання здобувачів та моніторингу виконання графіка.

3. Семестровий контроль: екзамен.

Поточний контроль проводиться під час аудиторних занять для перевірки рівня підготовки аспірантів за темою й забезпечення зворотного зв'язку між викладачами й аспірантами. На базі результатів поточного контролю викладач коригує методи й засоби навчання, а здобувачі розподіляють час на самостійне (до)опрацювання тем.

Форми участі аспірантів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- доповідь з основного питання;
- доповнення;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- аналіз першоджерел і зразків праць, підібраних за темою дисертації;
- письмові практичні вправи;
- експрес-контрольні на лекціях.

Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення підсумкової оцінки з дисципліни при рубіжному модульному контролі.

Позитивна оцінка поточної успішності аспіранта за відсутності пропущених і невідпрацьованих семінарських занять, позитивні оцінки за МКР і реферат є підставою допуску до підсумкової форми контролю – іспиту.

Особливими видами поточного контролю є МКР (орієнтовні завдання наведено в Додатку В), а також реферат.

МКР проводиться письмово (або через Google classroom на платформі «Сікорський» (надалі – платформа)). Результати МКР оголошуються аспірантам на наступному занятті (або в Google classroom). Аспірант має право покращити свої бали з МКР у разі її своєчасного написання на запланованому занятті / отримавши доступ від викладача до завдань на платформі.

На МКР аспірантам не дозволяється нічим користуватись.

Календарний контроль (КК) проводиться відповідно до графіка навчального процесу. Перша атестація відбувається на 8-му тижні (умовою є поточний рейтинг ≥ 10 балів), друга – на 14-му тижні (умовою є поточний рейтинг ≥ 25 балів).

Семестровий контроль. Позитивна оцінка поточної успішності (сумарного результату поточної і модульної оцінки за семестр) за умови відсутності пропущених або невідпрацьованих семінарських занять є підставою допуску до підсумкової форми контролю.

З дисципліни передбачена така форма звітності, як іспит, що проводиться в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обов'язі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни.

Форма семестрового контролю є усною – співбесіда, зміст і структура екзаменаційних білетів, критерії оцінювання визначаються рішенням кафедри та зазначаються у робочій програмі кредитного модуля й доводяться до відома аспірантів на першому занятті.

Результати виконання завдань оголошуються кожному аспіранту окремо та фіксуються в оціночних списках, за допомогою яких аспіранти можуть відстежувати свій поточний рейтинг.

Викладач пояснює здобувачам, чому саме так оцінив їхні роботи, а також надає консультації, а потім – можливість виконати роботу над помилками (не оцінюється).

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг аспіранта з навчальної дисципліни складається з балів, що отримуються за:

1) контроль залишкових знань з 3-х розділів навчальної дисципліни та включає в себе виконання творчих завдань з дискусійних питань або експрес-тестових завдань (протягом 5-10 хв. із застосуванням тестів на платформі «Сікорський»);

2) роботи на 6 семінарських заняттях;

3) модульна контрольна робота;

4) реферат;

5) екзамен

Робота аспіранта:

- на 6-ти семінарських заняттях визначає 36% його рейтингу з навчальної дисципліни;

- контроль залишкових знань на лекційних заняттях (експрес-контроль) визначає 11% його рейтингу з навчальної дисципліни;

- модульна контрольна робота визначає 13% його рейтингу з навчальної дисципліни;

- реферат визначає 10% його рейтингу з навчальної дисципліни;

- екзамен визначає 30% його рейтингу з навчальної дисципліни.

Аспірант отримує найвищий рейтинг, якщо він:

- бере активну участь на проведених семінарських заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань, дану позицію викладає чітко і логічно, обґрунтовує її належним чином а також активно доповнює відповіді інших доповідачів на занятті;

- своєчасно готується та виконує модульну контрольну роботу (МКР) по завершенні третього тематичного модулю (завдання до МКР надано в **додатку В** до Силабусу та до робочої навчальної програми навчальної дисципліни).

Пропущені заняття, неточності, неповнота знань, помилки у відповідях спричиняють зниження рейтингу аспіранта.

Очікується, що на семінарському занятті кожен аспірант доповідатиме самостійно з обраного ним питання за темою семінару. Очікується, що доповідачі пояснюватимуть чому вони сформулювали власну думку саме таким чином, а також висловлюватимуть свою думку щодо думок (доповідей) інших аспірантів.

Належна підготовка аспіранта до семінарського заняття займатиме в середньому 2 - 3 години.

Викладач оцінює роботу аспіранта на кожному семінарському занятті, але конкретна підсумкова кількість балів за роботу на семінарських заняттях виставляється викладачем під час першого і другого етапу проміжного календарного контролю – на восьмому і шістнадцятому тижнях навчання відповідно. Рейтинг аспіранта станом на 8-й тиждень (за результатами роботи на 2-3 семінарських заняттях) і 16-й тиждень (за результатами роботи на наступних 5-6 семінарських заняттях) навчання повідомляється аспіранту на занятті чи в особистому кабінеті електронного кампусу.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі мають можливість порушити будь-яке питання, яке стосується процедури

контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами.

Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання аспіранта визначені у положенні про РСО з навчальної дисципліни, що є додатком до робочої програми навчальної дисципліни та у **додатку С** до силабусу.

Умови допуску до семестрового контролю: Наявність кількості балів не менше 40, виконання МКР та реферату не менше ніж на «достатньо»

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

При наявності у аспіранта документів підтверджуючих його участь у олімпіадах за темою семінарського заняття або розділу навчальної дисципліни можуть зараховуватись за відповідною тематикою та відповідними балами РСО

Рекомендації аспірантам

Працюючи на лекції, аспіранту варто конспектувати основні події, поняття, класифікації, визначення, про які розповідатиме викладач. Якщо здобувач буде уважно слухати, фіксувати відповідний матеріал, потім прочитає цей текст, він може застосувати його при вирішенні завдання чи підготовці до семінарського заняття. Якщо після цього аспірант презентує свою обґрунтовану позицію (думку), критично оцінить позиції (думки) інших доповідачів, ставитиме питання викладачу та аспірантам – обсяг засвоєного ним навчального матеріалу і глибина його розуміння збільшуватиметься в рази.

Готуючись до семінарського заняття, аспірант має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, бажано ознайомитись з додатковими інформаційними ресурсами в мережі. При виникненні питань, виявленні незрозумілих положень необхідно обов'язково обговорити їх з викладачем. На семінарському занятті навіть добре підготовлений аспірант не повинен залишатись пасивним спостерігачем, а активно включатись у обговорення питання. Якщо ж здобувач не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття. Не слід відмовляти від відповіді на питання викладача. При цьому не треба боятися помилитись – одним із важливих завдань вивчення гуманітарних дисциплін є вироблення вміння логічно мислити і відповідно висловлювати власні думки. Однак, варто пам'ятати, що незнання матеріалу дисципліни є суттєвим недоліком роботи аспіранта і буде негативно впливати на його загальний рейтинг. Відповідальне ставлення до підготовки на кожне семінарське заняття дає змогу не лише правильно засвоїти навчальний матеріал, але й зекономити зусилля при проходженні семестрового контролю.

Важливим у належній підготовці аспіранта є вироблення в нього вміння працювати з історичними документами. Ознайомлюючись із новим для себе історичним джерелом, слід, насамперед намагатись виявити його достовірність, зрозуміти логіку та послідовність відповідних подій та їх вплив на сьогодення. Такий аналіз дозволить здобувачу не лише краще засвоїти інформацію, але й аналізувати минулі історичні події, робити висновки і узагальнення, застосовувати історичний досвід для розуміння та визначення ролі й місця особистості в історії. У разі складнощів з розумінням деяких історичних подій та ролі окремих особистостей не варто соромитись і необхідно обов'язково звертатись до викладача.

Здобуття історичних знань – нелегка та цікава справа. Вивчаючи навчальну дисципліну, ви закладаєте підвалини свого професійного становлення і розвитку. Вірне розуміння історичних подій минулого та ролі особистості в історії – це гарант розуміння історичних подій сьогодення та можливий проект майбутніх подій.

Позааудиторні заняття

Заняття з оформлення списку використаних джерел та публічний захист доповіді можуть бути проведені в Науково-технічній бібліотеці ім. Г. І. Денисенка (за попередньою згодою).

Можлива участь аспірантів у всеукраїнській науково-практичній конференції «Історія, культура, пам'ять у науковому вимірі: стан, перспективи».

Дистанційне навчання

В умовах дистанційного режиму організація освітнього процесу здійснюється з використанням технологій дистанційного навчання: платформи дистанційного навчання «Сікорський» та «Електронний кампус».

Навчальний процес у дистанційному режимі здійснюється відповідно до затвердженого розкладу навчальних занять. Заняття проходять з використанням сучасних ресурсів проведення онлайн-зустрічей (організація відео-конференцій).

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (Силабус):

Складено

Професор каф. історії, доцент, д.і.н. Гарнавський Ігор Станіславович

посада, науковий ступінь, вчене звання, ПІБ

Розглянуто НМКУ 032 «Історія та археологія» (протокол № 8 від 29 червня 2021р)

Ухвалено кафедрою історії (протокол № 16 від 29 червня 2021р.)

Погоджено Методичною комісією факультету ФСП (протокол № 6 від 29 червня 2021р.)

Перелік питань до семестрового контролю (екзамен)

Зразок екзаменаційного білету

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ім. ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Рівень вищої освіти

Третій (освітньо-науковий)

Спеціальність 032 Історія та археологія

(код і назва напрямку підготовки)

Освітня програма

Історія

(код і назва спеціальності)

Навчальна дисципліна

Українська історична біографістика

(назва)

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № _____

1 *Питання з I блоку питань*2 *Питання з II блоку питань*

Затверджено на засіданні кафедри

Історії

(назва кафедри)

Протокол № _____

від

« _____ »

202

р.

Завідувач кафедри історії

(підпис)

(Прізвище та ініціали)

ПИТАННЯ для формування екзаменаційних білетів*

Питання I з блоку питань I

1. Біографічні джерела. Історія та класифікація біографічних джерел.
2. Біографія як вид літературної та наукової творчості.
3. Біографія як історичне джерело та історіографічне явище.
4. Життя як вид біографічного жанру.
5. Методологічні особливості історико-біографічних досліджень.
6. Біографічна традиція в Західній Європі від античності до XIX ст.
7. Історична біографістика в європейських країнах XIX - початку XX ст.
8. Нові течії біографічних досліджень та їх розвиток в Західній Європі у XX – XXI ст.
9. Біографічна традиція на Сході в давнину та Середньовіччя.
10. Розвиток різних жанрів біографії у країнах Сходу у XIX – на початку XXI ст.
11. Становлення біографістики в Росії наприкінці XVIII – на початку XX ст.
12. Розвиток радянської біографістики у 20 - 60-ті роки XX ст.
13. Теоретичні питання історичної біографії у дискусіях радянських істориків та істориків у 60 - 70-х роках XX ст.
14. Нові явища в біографічних дослідженнях у 80 - 90-х роках XX ст.
15. Зміни у розвитку біографічних досліджень в кінці XX – на початку XXI ст.

Питання II з блоку питань II

1. Біографічні відомості козацьких літописів.
2. Історичні види біографії в українських землях від Середньовіччя до XIX ст.
3. Зародження історико-біографічних досліджень та їх розвиток в Україні у XIX – на початку XX ст.

4. Історико-біографічні дослідження в Україні в 1920 – на початку 1950 роки.
5. Діяльність Постійної комісії для складання Біографічного словника українських діячів.
6. Вплив сталінського тоталітарного режиму на розвиток біографістики в Україні.
7. Хрущовська відлига і активізація біографічних досліджень в Україні.
8. Біографічні словники 1960 – 1970 рр.
9. Серії літературних та науково-популярних біографій «Життя славетних», «Уславлені імена».
10. «Закриття» у 1970 – 1980 роки української національної тематики історичної біографістики.
11. Розвиток історичної біографістики у кінці 1980 – на початку 1990 років.
12. Сучасний стан біографічних досліджень в Україні.
13. Біографічні праці про діячів Київської Русі М.Ф. Котляра, П.П. Толочка та інших.
14. Діячі Козаччини у працях В.А. Смолія, В.С. Степанкова, Ю.А. Пінчука.
15. Діяльність Інституту біографічних досліджень.

ЗРАЗОК ЗАВДАНЬ НА МОДУЛЬНУ КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ім. ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Рівень вищої освіти **Третій (освітньо-науковий)**

спеціальність **032 Історія та археологія**

Освітня програма **Історія**

форма навчання **Денна**

Навчальна дисципліна **Українська історична біографістика**

Модульна контрольна робота № _____

1 **13 тестових завдань**

2

.....

13

Викладач

Ім'я ПРІЗВИЩЕ

1. Поширення писемності в українських землях та біографічний жанр.
2. Біографічна оповідь та біографічний портрет у літописах.
3. Розвиток біографічного писання у козацькі часи.
4. «Щоденники» козацької старшини як автобіографічний жанр.
5. Поява біографічних досліджень в Україні у ХІХ – на початку ХХ ст.
6. Діяльність Тимчасової комісії для розгляду стародавніх актів.
7. «Русская история в жизнеописаниях ее главнейших деятелей» М.І.Костомарова.
8. Художні біографії Пантелеймона Куліша.
9. Внесок до національної біографістики В.Б. Антоновича.
10. Біографічні дослідження Наукового товариства імені Шевченка.
11. Історико-біографічні дослідження в Україні в 1920 – на початку 1950 роки.
12. Постійна комісії для складання Біографічного словника українських діячів. Серія «Біографічна бібліотека».
13. Вплив тоталітарного режиму на розвиток біографістики в Україні.
14. Хрущовська відлига і активізація біографічних досліджень.
15. Біографічні словники 1960 – 1970 рр. Серії літературних та науково-популярних біографій «Життя славетних», «Уславлені імена».
16. «Закриття» у 1970 – 1980 роки національної тематики історичної біографістики.
17. Розвиток історичної біографістики у кінці 1980 – на початку 1990 років.
18. Сучасний стан історичної біографістики в Україні.
19. Біографічні праці про діячів Київської Русі М.Ф. Котляра, П.П. Толочка та інших.
20. Діячі Козаччини у працях В.А. Смоля, В.С. Степанкова, Ю.А. Пінчука..

РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ
з навчальної дисципліни

Українська історична біографістика
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня «доктор філософії»

форма навчання

денна

1. Рейтинг аспіранта з навчальної дисципліни складається з балів, що він отримує за:

- контроль залишкових знань на 11 лекціях
- роботи на 6 семінарських заняттях
- модульну контрольну роботу (МКР)
- реферат
- екзамен

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

1. Контроль залишкових знань на 11 лекціях (максимальна кількість балів за 1 контроль на лекції складає 1 бал):

повна відповідь (не менше за 90% потрібної інформації), надані відповідні обґрунтування та особистий погляд	1
достатньо повна відповідь (не менше за 75% потрібної інформації), що виконана згідно з вимогами до рівня «умінь», або незначні неточності)	0,75
– неповна відповідь (не менше за 60% потрібної інформації)	0,5

2. Роботи на 6 семінарських заняттях (максимальна кількість балів на 1-му семінарському занятті складає 6 балів)

«відмінно» – творче розкриття одного з питань, вільне володіння матеріалом	6
«добре» – глибоке розкриття одного з питань дискусії	5-4
«задовільно» – повне розкриття одного з питань дискусії	3,5

3. Написання МКР з 13 тестових питань (максимальна кількість балів за 1 питання складає 1 бал).

повна відповідь (не менше за 90% потрібної інформації), надані відповідні обґрунтування та особистий погляд	1
достатньо повна відповідь (не менше за 75% потрібної інформації), що виконана згідно з вимогами до рівня «умінь», або незначні неточності)	0,75
– неповна відповідь (не менше за 60% потрібної інформації)	0,5

4. Виконання реферату (максимальна кількість балів складає 10 балів)..

«відмінно» – відповідність вимогам до змісту, структури та оформлення не менше ніж 90%	10-9
«добре» – робота відповідає вимогам змісту та структури, але має неточності в оформленні та містить не менше за 75% потрібної інформації	8-7
«задовільно» – – робота не зовсім відповідає вимогам змісту та структури, має неточності в оформленні, незначні помилки в тексті та містить не менше за 60% потрібної інформації	6

Заохочувальні бали		Штрафні бали	
Критерій	Ваговий бал	Критерій	Ваговий бал
Підготовка для зарахування реферату	8 балів	Надання реферату на перевірку	–5 балів

Заохочувальні бали		Штрафні бали	
Критерій	Ваговий бал	Критерій	Ваговий бал
тез доповіді або статті до фахового видання		пізніше від установленого терміну;	-5 балів
		Невчасне виконання МКР (на не запланованому занятті)	

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$$RD = R_{ст} + R_{екз} = (11+36+13+10) + 30 = 100 \text{ балів.}$$

Умовою допуску до екзамену є зарахування реферату, написання МКР не менше ніж на задовільно та стартовий рейтинг не менше 35 балів.

Екзамен усі аспіранти пишуть обов'язково (автомати можуть бути передбачені лише за наказом ректора на період несприятливої епідеміологічної обстановки)

Екзаменаційна робота оцінюється із 30 балів та складається з двох питань. (максимальна кількість балів за 1 питання складає 15 балів)

повна відповідь (не менше за 90% потрібної інформації)	15-14
достатньо повна відповідь (не менше за 75% потрібної інформації)	13-11
неповна відповідь (не менше за 60% потрібної інформації)	10-9

За її результатами аспірант отримує відповідну оцінку (ECTS та традиційних) згідно таблиці.

RD	Оцінка ECTS	Оцінка традиційна
95 – 100	відмінно	Відмінно
85 – 94	дуже добре	Добре
75 – 84	добре	
65 – 74	задовільно	Задовільно
60 – 64	достатньо (задовольняє мінімальні критерії)	
RD < 60	незадовільно	Незадовільно

ДОДАТОК ДО РЕЙТИНГОВОЇ СИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ навчальної дисципліни

. на період несприятливої епідеміологічної обстановки

Додаток до РСО розроблено на підставі п. __ в додатку __ до Наказу по КПІ ім. Ігоря Сікорського від __. __. 202_ р. за № _____.

Рейтинг аспіранта з навчальної дисципліни розраховується виходячи із 100-бальної шкали, з них 60 балів становить стартова шкала.

1. Стартовий рейтинг R_c (протягом семестру) складається з балів, що аспірант отримує за:

	Види роботи аспіранта для розрахунку R_c	Кількість балів	
		Максимум R_c	Мінімум $R_D=50\% R_c$
1	роботу на семінарських заняттях (6 занять)	36	18
2	експрес-контроль на лекціях (11 контролю)	11	5,5
3	модульна контрольна робота	13	6,5
4	реферат	10	5
	Всього	70	35

2. **Необхідною умовою автоматичного зарахування екзамену є виконання всіх експрес-контролів, доповідей на семінарських заняттях, МКР не менше ніж на «задовільно», реферату а також стартовий рейтинг не менше 35¹ балів.**

Для отримання аспірантом екзамену «автоматом» його стартові бали R_i будуть перераховані за формулою

$$R = 60 + \frac{40 (R_i - R_D)}{(R_c - R_D)} = 60 + \frac{40 (R_i - 35)}{(70-35)} = 60 + \frac{40 (R_i - 35)}{35}$$

3. Аспіранти, які згодні з оцінкою, що виставлена автоматично, надають свою згоду через е-ресурс викладачу або по замовчанню отримують оцінку згідно розрахунку R .
4. Аспіранти, які мають стартовий рейтинг понад 35 балів або не згодні з оцінкою, що виставлена автоматично, повідомляють по це через е-ресурс викладачу та складають екзамен за РСО навчальної дисципліни, яке не враховує кількість накопичених балів. Сума стартових балів та балів за екзаменаційну контрольну роботу переводиться до екзаменаційної оцінки згідно з таблицею 1.

¹ $R_D=50\% R_c$

Теми рефератів

1	Історико-літературна біографія як жанр біографістики.
2	Особливості «життя» як біографічного твору.
3	Життєпис античного періоду.
4	Біографічні праці Плутарха.
5	Гай Светоній Транквіл як біограф римським імператорів.
6	Внесок афінського історика Фукідида у становлення античної біографістики.
7	Світські біографії в середньовічній Західній Європі.
8	Твори Джорджо Вазарі як явище біографіки XVI ст.
9	Розвиток біографіки як напряму історичних досліджень в Росії у XVIII ст.
10	Внесок В.Й. Ключевського та С.М. Соловйова у розвиток біографічних досліджень у Росії.
11	Серія "ЖЗЛ" та її значення для розвитку біографічних досліджень.
12	Наукова біографічна дискусія 60-70-х років в СРСР.
13	Біографічні праці Є.В. Тарле: внесок вченого в історичну біографістику.
14	Політична біографія в Росії в 90-х роках XX ст. як історіографічне явище.
15	Внесок М.І. Костомарова в становлення історичної біографістики в Україні.
16	Діяльність Постійної комісії для складання Біографічного словника українських діячів ВУАН.
17	Біографії діячів української науки в 1920-1930 роках: сучасний стан проблеми.
18	Сучасна українська історична біографістика козацького періоду.
19	Сучасні біографічні дослідження життя і творчості М. Грушевського.
20	Біографії діячів української культури 1920-1930 років.
21	Сучасні біографії В.І. Леніна.
22	Біографічні праці про Й. Сталін: сучасна історіографія.
23	Біографії політичних діячів радянської України 1920-1930 років.
24	Біографії політичних діячів радянської України 1950-1980 років

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ оформлення реферату

з навчальної дисципліни

Українська історична біографістика

третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня «*доктора філософії*»

спеціальність 032 Історія та археологія

освітньо-наукова програма Історія

(назва)

форма навчання денна

РОЗРОБНИКИ:

доц., д.і.н., проф. каф. Тарнавський Ігор Станіславович

(посада, наукова ступінь, вчене звання, ПІБ)

Київ 2021р.

I. Загальні вимоги до реферату

Одне зі значень слова «реферат» (від лат. «refereo» – доповідати, повідомляти) – це доповідь на будь-яку тему, підготовлена на підставі критичного огляду інших джерел². Методика реферування полягає в послідовному здійсненні операцій, пов'язаних з оцінкою, відбором, аналізом і узагальненням відомостей, які містяться в первинному джерелі³.

При виборі теми реферату з переліку тем, запропонованого в додатку Д головне – керуватися власними науковими інтересами. Можна також пропонувати власні теми рефератів, дотичні водночас до змісту навчальної дисципліни та до теми дисертаційного дослідження, аби в перспективі органічно вписати текст реферату в структуру дисертації.

Загальні рекомендації до реферату

- Мова – державна.
- Стиль – науковий.

Вимоги до оформлення реферату

Обсяг реферату: 15–20 сторінок без списку використаних джерел і літератури.

- Формат сторінок – А 4.
- Шрифт та кегель – Times New Roman, 14.
- Міжрядковий інтервал – 1,5.
- Поля: ліве – 25 мм, праве – 10 мм, верхнє і нижнє – 20 мм.
- Простий план.
- Всі підписи в рефераті ставляться тільки синьою ручкою.

Структура реферату

Реферат складається з таких частин:

- титульний аркуш;
- зміст;
- вступ;
- основна частина;
- висновок;
- список використаних джерел і літератури.

Титульний аркуш. Під час оформлення титульного аркушу враховується шаблон, наведений у додатку Д 2 до методичних рекомендацій.

Номер сторінки на титульному аркуші не ставиться.

Зміст реферату містить перелік розділів, підрозділів і номери сторінок до них.

Вступ. Складається з постановки проблеми, обґрунтування її актуальності.

Основна частина. Перед тим, як приступити до написання основної частини, необхідно визначитися з назвами розділів і підрозділів. В роботі необхідно стисло, логічно й аргументовано викладати зміст і результати досліджень, уникати загальних слів,

---

² Кононенко В. О. Реферат // Українська бібліографічна енциклопедія. 23.06.2014. URL: <https://cutt.ly/3TrOpmR>

³ Варенко В. М., Горбунова О. В. Референтна справа. URL: <https://cutt.ly/qTrIXN8>

бездоказових тверджень, тавтології⁴.

Текст реферату може супроводжуватися ілюстраціями, які допомагають розкрити зміст викладеного матеріалу.

Висновок. У висновку наводяться основні наукові результати, отримані автором особисто, стисло викладаються підсумки проведеного дослідження⁵.

Список використаних джерел і літератури слід розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований при написанні дисертацій), в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку⁶.

Оформлюється список відповідно до чинного ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання» або ж до одного з міжнародних стилів оформлення публікацій: MLA (Modern Language Association) style; APA (American Psychological Association) style; Chicago/Turabian style; Harvard style; Vancouver style.

II. Загальні вимоги до оформлення текстової частини реферату

Сторінки реферату мають бути пронумеровані. Першою є титульна сторінка, але на ній номер сторінки не ставиться, поточну нумерацію розпочинають указувати зі сторінки «Зміст». Номер сторінки ставлять у правому верхньому куті сторінки без крапки.

Розділи

1. *Заголовки структурних частин* роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ», «ДОДАТКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ», друкують великими літерами з вирівнюванням по центру сторінки.

Кожен із цих підрозділів розпочинається з нової сторінки. Переносити слова у заголовку та підкреслювати їх не дозволяється. Структурні частини роботи, такі як зміст, вступ, висновки, список використаних джерел не мають порядкового номера. (Не можна друкувати: «1. ВСТУП» або «Розділ 6. ВИСНОВКИ»).

2. Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу (за допомогою «нерозривного переносу» комбінацією клавіш «**Enter + Shift**»).

Підрозділи, пункти

1. *Заголовки підрозділів* друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу має стояти крапка, наприклад: «2.3» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому самому рядку наводять заголовок підрозділу.

---

⁴ Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК України. 2007. № 6. С. 6.

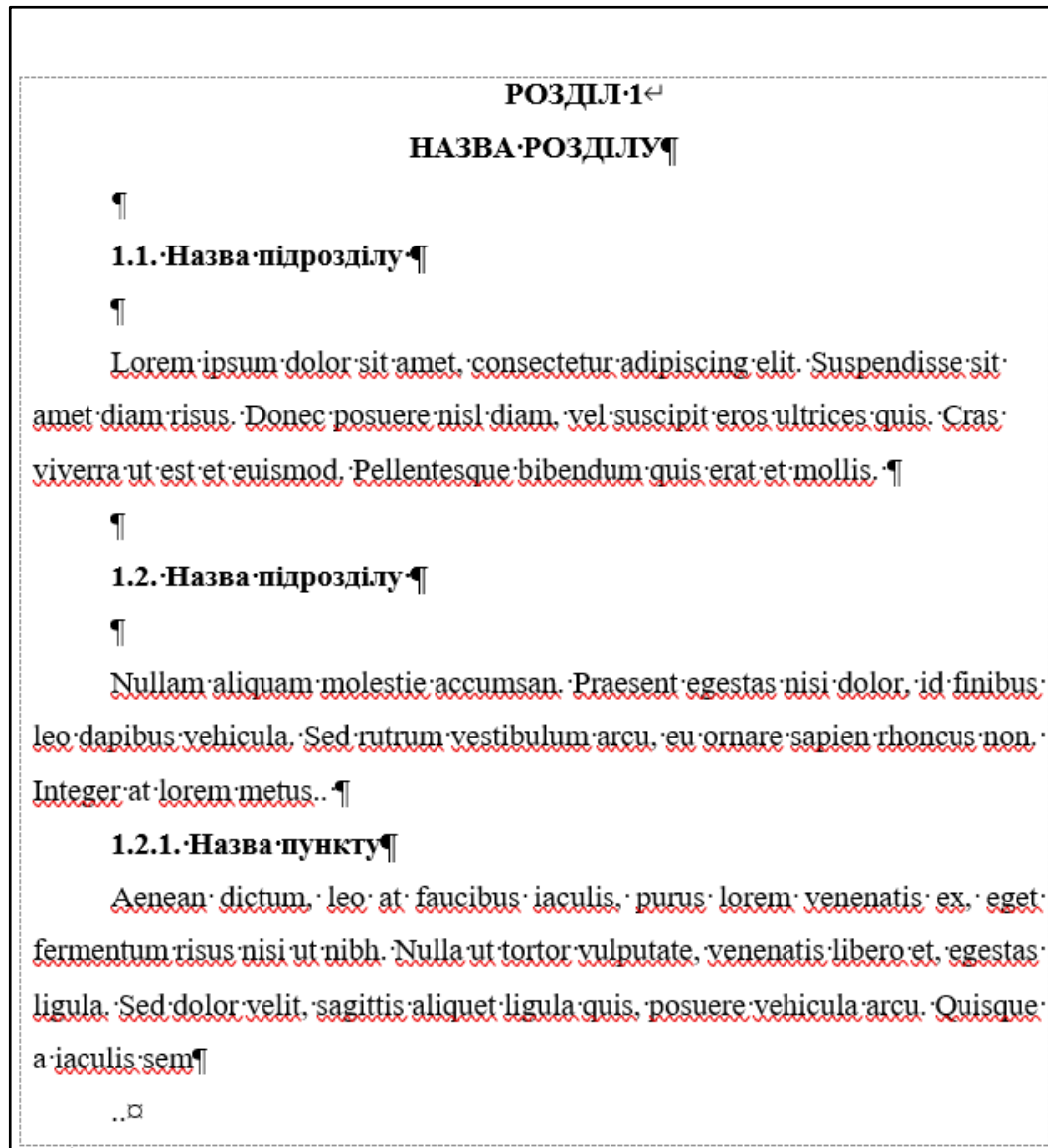
⁵ Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень: Навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. С. 160.

⁶ Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК України. 2007. № 6. С. 12.

2. *Заголовки пунктів* друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. В кінці номера повинна стояти крапка, наприклад: «1.3.2» (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок пункту.

3. Між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом слід робити додатковий міжрядковий інтервал.

Приклад

Ілюстрації

1. *Ілюстрації* позначають словом «Рисунок» і нумерують. Рисунок обов'язково розміщують одразу після абзацу, де про нього йдеться. Назву рисунка наводять знизу (по центру) або праворуч від рисунка.

2. У тому місці, де викладається тема, пов'язана з ілюстрацією, і де читачеві треба вказати на неї, розміщують посилання у вигляді виразу в круглих дужках “(рис. 3.1)” або зворот типу: “...як це видно з рис. 3.1⁷” або “...як це показано на рис. 3.1”.

3. Підпис рисунку за алгоритмом:

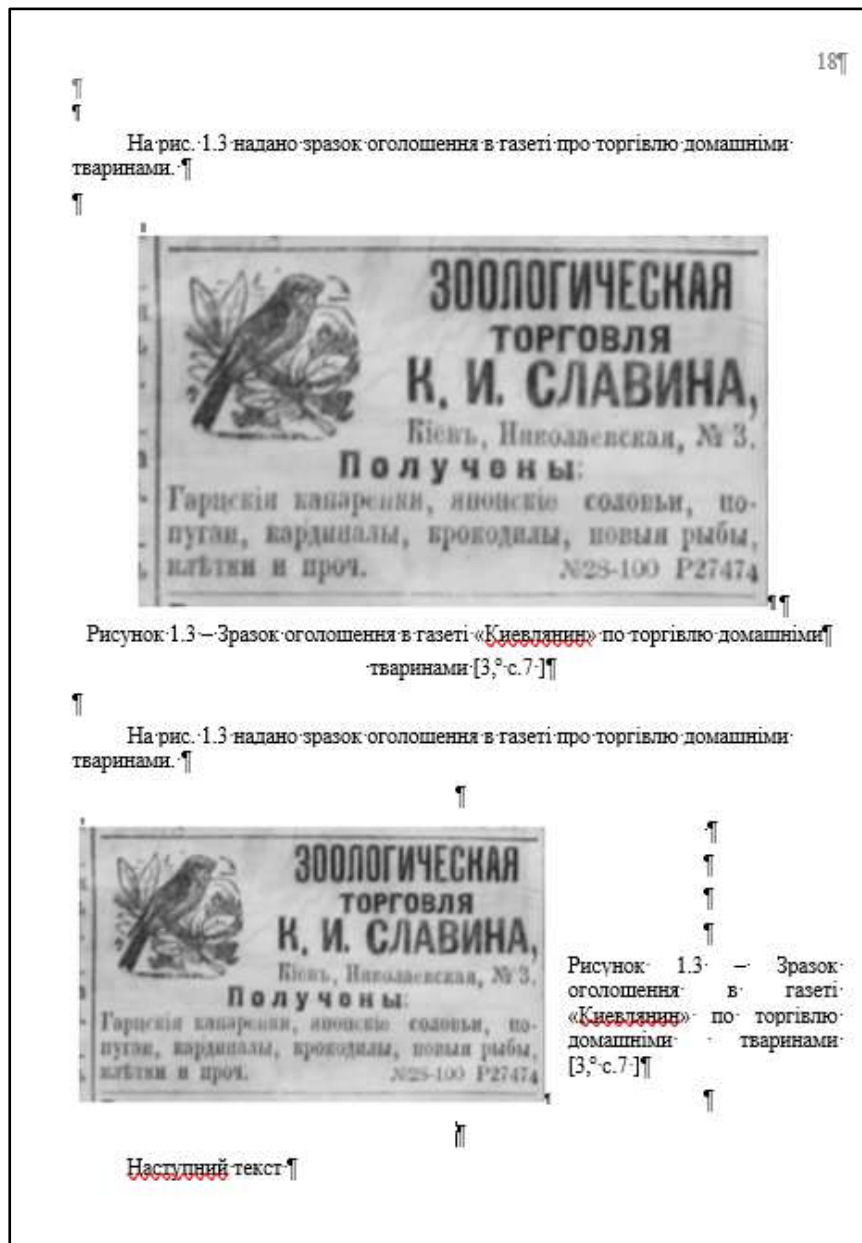
⁷ Звернути увагу, що при переносі в тексті посилання на рисунок номер рисунку окремо не переноситься від слова «рис.».

«Рисунок[ ]№ розділу[.]№ по порядку рисунку[ ]-Назва рисунку»

(Приклад: Рисунок 1.3 -Контурна карта території України X ст.)

4. Між текстом і рисунком, а також між назвою рисунка й текстом після рисунка слід робити додатковий міжрядковий інтервал⁸.

Приклад:

Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

Здобувач повинен обов'язково посилатися на авторів і джерела, з яких запозичив матеріали або окремі результати. Цитата в тексті береться в дужки “ ” або « ».

Використовуючи ідеї або розробки, що належать також і співавторам, разом з якими були написані наукові праці, здобувач повинен відзначити цей факт.

У разі використання запозиченого матеріалу без посилання на автора та джерело робота не зараховується⁹.

Посилання в тексті роботи на джерела та цитати слід оформлювати відповідно до відповідно до чинного ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне

⁸ Мазур О. В. Основи наукових досліджень: Посібник для студентів філологічних спеціальностей. Вінниця, нова книга, 2013. С. 50.

⁹ Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК України. 2007. № 6. С. 6.

посилання. Загальні вимоги та правила складання» або ж до одного з міжнародних стилів оформлення публікацій: MLA (Modern Language Association) style; APA (American Psychological Association) style; Chicago/Turabian style; Harvard style; Vancouver style.

Посилання на ілюстрації вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад, «рис. 1.2».

На всі таблиці роботи повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «... у табл. 1.2».

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3»¹⁰.

Посилання на цитату зазначається коротко у квадратних дужках номер джерела в списку літератури та вихідну сторінку цитати: «...[Текст цитати].....[10, с. 355]».)

Додатки

Додатки (за наявності) оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи.

Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки і мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток _____» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б. Один додаток позначається як додаток А.

Ілюстрації й таблиці, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: Рис. Д. 1.2 – другий рисунок першого розділу додатка Д); таблиця (А.1) – перша таблиця додатка А¹¹.

---

¹⁰ Мазур О. В. Основи наукових досліджень: Посібник для студентів філологічних спеціальностей. Вінниця, нова книга, 2013. С. 50.

¹¹ Мазур О. В. Основи наукових досліджень: Посібник для студентів філологічних спеціальностей. Вінниця, нова книга, 2013. С. 54.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ І ПРАВА
кафедра ІСТОРІЇ

РЕФЕРАТ

з дисципліни

Українська історична біографістика

спеціальність

032 «Історія та археологія»

освітньо-наукова програма

Історія

На тему

XXXXXXXXXXXXXXXXXX

XXXXXXXXXXXXXXXXXX

Виконав (-ла) здобувач (-ка) _Х-го курсу

гр. ІА-Х1ф____

ІВАНОВ ІВАН ІВАНОВИЧ

Засвідчую, що у роботі немає запозичень з праць інших авторів без відповідних посилань.

Здобувач (-ка) _____

Перевірив (-ла)

_____ Ім'я ПРІЗВИЩЕ